

Ako kokaín vplýva na spoločenské vzťahy

Zuzana Vaverková

Psychologický ústav FFMU, Brno
info@psychologon.cz

Abstrakt

Kokaín v súčasnosti patrí medzi jednu z najpopulárnejších drog, je rozšírený najmä v Európe a spojených štátoch, kde je druhou najčastejšie užívanou nelegálnou drogou, hneď po marihuane. Kokaín je obľúbený najmä medzi mladými ľuďmi, ktorí sa s ním môžu stretnúť, či už na party, kde sa predáva ako prostriedok sľubujúci zlepšenie zábavy, alebo si ho zoženú s úmyslom zlepšiť svoju výkonnosť a kognitívne fungovanie.

Kľúčové slová: kokaín, vzťahy, závislosť

Abstract

Cocaine is nowadays one of the most popular drugs in Europe and United States. It is second most-widespread illegal drug right after marijuana. Cocaine is popular mostly among young people, who can get it at the party to raise their fun or they buy it in order to improve their cognitive functions and performance.

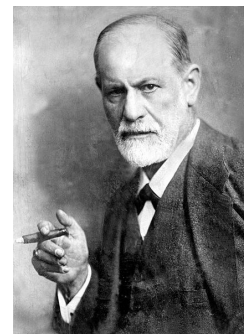
Key words: cocaine, relationships, addiction

Aj napriek tomu, že sa o drogových závislostiach toho už veľa popísalo, táto tematika je stále aktuálnou a aj v súčasnosti môžeme nájsť mnoho nových výskumov a štúdií, ktoré sa sústreďujú na rôznorodé oblasti vplyvu omamných látok na kognitívne schopnosti a psychiku človeka. V nasledujúcom článku sa venujem konkrétne kokaínu a výsledkom nedávnej štúdie o jeho účinkoch na interpersonálny kontakt medzi ľuďmi.

Kokaín sa najčastejšie získava z vysušených listov rastliny koky (*Erythoxylum*), no drogu je už možné vyrobiť aj čisto synteticky. Táto droga slúži akopomoc pre človeka, ktorý

potrebuje byť telesne výkonnejším a duševne triezvejším. Užíva sa väčšinou šňupaním, jedením, pichaním do žily alebo cez sliznicu. Najúčinnějšíou formou je práve injekčná forma (Shneiderová, 2003).

Dokonca aj Otec psychoanalýzy, Sigmund Freud videl v kokaíne liečivý prostriedok, ktorý používal ako pomoc pri psychických ochoreniach, no on sám ho používal aj na tlmenie bolesti. Dlhodobé experimentovanie s drogou ho priviedlo k falošnému dojmu, že kokaín síce môže slúžiť ako náhrada morfia, no nevedie však k závislosti. V minulosti sa kokaín často používal ako lokálne anestetikum pri operáciách (Streatfeild, 2002).

Obrázok 1. Sigmund Freud

Účinky anjelského prachu

Kokaín v tele spomaľuje odbúravanie hormónu adrenalínu, čo vedie k zvýšeniu srdcovej činnosti, búšeniu srdca, zrýchlenému tepu a taktiež je zbrzdená činnosť receptorov ovplyvňujúcich pocity bolesti, a preto je človek voči bolesti menej citlivý a cíti sa neohrozený.

Po užití kokaínu teda ako prvý nastupuje silný pocit *eufórie*, človek sa zrazu cíti šťastný a uvoľnený a má nutkanie niečo „podniknúť“. Pritom sa potláča *pocit hladu* a *potreba spánku* a na druhej strane sa zvyšuje *túžba po aktivite* (najčastejšie ide o tanec či sex). Po uplynutí času pôsobenia látky, ktorý je zvyčajne len pár hodín, však veľmi rýchlo nastupujú *depresívne stavy*, ktoré môžu byť sprevádzané pocitmi *strachu* či *paranojou*, človek je *ospalý* a *mrzutý* a to ho vedie k tomu aby užil ďalšiu dávku. Práve takýmto spôsobom sa začína nebezpečný začarovaný kruh, ktorý vedie až k drogovej závislosti a v najhoršom prípade k smrti v dôsledkupredávkovania. Kokaín totiž po čase pri šňupaní stráca svoju účinnosť a preto sa závislí rozhodnú skúsiť ihlu, dlhodobí užívatelia hovoria, že kto si kokaín raz pichol už ho nikdy nebude šňupať (Shneiderová, 2003).

Vplyv na vzťahy

Tím výskumníkov zo Psychiatrickej kliniky na univerzite v Zurichu tento rok uskutočnil výskum, v ktorom si kládli otázku ako kokaín ovplyvňuje interpersonálne vzťahy

ľudí, ktorí ho užívajú, s čistými osobami. Štúdie sa zúčastnilo 80 pravidelných konzumentov drogy, ktorých výsledky boli zrovnávané s kontrolnou skupinou so 63 ľuďmi.

Účastníci podstúpili sériu testov, ktorá sa skladala zo sady testov z behaviorálnych, psychoanalytických a psychofyzických metód. Boli pozorované reakcie skúmaných osôb vo viacerých typoch sociálnych situácií, pri čom sa meral ich tep, sledovali sa pohyby očí a monitorovala sa im mozgová činnosť. Išlo o situácie, v ktorých bolo treba použiť spoločenské schopnosti a ľudia museli zapojiť napríklad empatiu alebo sociálne cítenie.

Výsledkom štúdie bolo, že ľudia ktorí pravidelne užívajú kokaín majú problémy pri prejavovaní **empatie** iným ľuďom a rovnako nie sú schopní **prosociálneho chovania**, tak ako zdravý človek. Závislí na kokaíne majú problém sa **vcítiť do pocitov** druhých ľudí ako aj **rozoznať ich emócie** z hlasu, tiež majú problém sa **správať slušne** a využívať vyberané spôsoby ak to spoločenská udalosť vyžaduje. Užívatelia kokaínu celkovo vyhľadávali spoločnosť druhých ľudí menej.

Obrázok 2.

Výskumníci tiež zistili, že konzumenti kokaínu majú znížený záujem o druhých ľudí hlavne z toho dôvodu, že medziľudské vzťahy sú pre nich menej uspokojivé a nenachádzajú v nich toľko potešenia ako ľudia, čo drogu neberú. Práve toto je hlavným prínosom spomínanej štúdie, ide teda o zistenie, že **oblúbenci kokaínu nepocitujú pre nich dostatočnú radosť z naväzovania kontaktu s inými ľuďmi**, a preto ich vyhľadávajú menej a rovnako venujú menej času zaujímaniu sa o problémy a pocity iných.

Toto tvrdenie sa podarilo dokázať aj neurologicky, kedy sa u používateľov kokaínu zistila menšia aktivita takzvanej *orbitofrontálnej mozgovej kôry* (ktorá je zodpovedná práve za

pozitívne emócie, motiváciu, či pocity šťastia) pri skenovaní mozgu počas sociálnej interakcie.

Zistenie, ktoré sa výskumníkom podarilo, môže slúžiť na vysvetlenie toho, prečo sa závislým na kokaíne často nepodari prestáť aj v prípade, že kokaínová závislosť má enormný vplyv na ich rodinu, pracovné či priateľské vzťahy. Tieto poznatky sú tiež významné aj pre psychoterapiu, pri ktorej je užitočné, ak sa terapeut sústreďí na nácvik sociálnych schopností ako sú napríklad empatia a prosociálne chovanie, ktorý potom vedie k zvýšeniu pravdepodobnosti úspešného vyliečenia závislého (Preller, 2014).

Zdroje:

1. Preller K., Herdener M., Schilbach L., Stämpfli P., Hulka L., Vonmoos M., Ingold N., Vogeley K., Tobler P., Seifritz E. & Quednow B. (2014). Functional changes of the reward system underlie blunted response to socialgaze in cocaineusers. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 30 (1) DOI: [10.1073/pnas.1317090111](https://doi.org/10.1073/pnas.1317090111)
2. Sylvia Schneiderová & Helmut H. Erb. (2003). *Drogy*. Bratislava: Mladé Letá.
3. Streatfeild D.(2002). *Kokain- dejiny*. Praha:BB art.

Zdroje obrázkov:

Hlavný obrázok: <http://luxury.rehabs.com/cocaine-addiction/recovery-statistics/>

Obrázok 1: <http://wonderingfair.com/2012/06/22/freud-and-the-love-delusion/>

Obrázok 2: <http://www.telegraph.co.uk/comment/columnists/simonheffer/8210466/Get-tough-on-drugs-dont-legalise-them.html>